

Korte mededelingen

Vijgenskeletteermot *Choreutis nemorana* (Lepidoptera: Choreutidae) nieuw voor Nederland

Vondst en determinatie

In de ochtend van 5 september 2014 kwam rond 02.15 uur een klein vlindertje aanvliegen op de vaste lampopstelling (125 Watt HPL) in mijn achtertuin aan de rand van het centrum van Maastricht. De eerste gedachte ging uit naar een zeer afwijkende skeletteermot *Choreutis pariana* (Clerck), maar een aantal kenmerken klopte niet. Zo was de bovenste dwarsband niet donker en de zoom was veel te bont. Om die reden werd een foto (figuur 1) op het forum van de website Waarneming.nl geplaatst. In de ochtend van 6 september herkende ik via de website Lepiforum.de deze vlinder als *Choreutis nemorana* (Hübner) (figuur 2). Gelijktijdig had ook Leo Bot deze vlinder herkend. Via de WhatsApp-groep 'Nachtvlinders' en een tweet op de website Microlepidoptera.nl werd ruchtbaarheid aan deze waarneming gegeven. In overleg met de naamgevingscommissie voor kleine vlinders, bestaande uit Tymo Muus, Hans Huisman en Erik van Nieukerken, werd besloten deze vlinder vijgenskeletteermot te noemen.

Glittermotten

De vijgenskeletteermot behoort tot de glittermotten (Choreutidae), waarvan in Nederland al vijf soorten bekend waren: skeletteermot *Choreutis pariana* (Clerck), brandnetelmot *Anthophila fabriciana* (Linnaeus), glikkruidmot *Prochoreutis myllerana* (Fabricius), zuidelijke glikkruidmot *Prochoreutis sehestediana* (Fabricius) en zilveroojge *Tebenna micalis* (Mann). Het zijn vrij kleine, donkere vlindertjes (vleugellengte 4-7 mm) met een kenmerkende brede vleugelvorm. De vleugels steken in rust uit voorbij het lichaam. Tussen de vleugels blijft een inham vrij waardoor het uiteinde van het achterlijf zichtbaar is. Sommige soorten lijken besprenkeld met fijne, licht iriserende 'glitters'. Glittermotten zijn zowel dag- als nachtactief en komen slecht af op vanglampen.

Choreutis nemorana

De vijgenskeletteermot is een soort met twee generaties per jaar (juli/augustus en september/oktober) en leeft monofaag op de vijg (*Ficus carica*) (Alford 2014). Omdat vijgen extreem zonminnend maar ook nachtvorstgevoelig zijn, is Noordwest-Europa vanwege haar klimaat ongeschikt voor teelt. Wel wordt de vijg als sierteelt

gehouden. De stekken komen doorgaans uit Italië.

Choreutis nemorana komt voor in delen van Azië, Noord-Afrika, Madeira, de Canarische eilanden en de zuidelijke landen rond de Middellandse Zee (Karsholt & Van Nieukerken 2013). Naar het noorden toe is *C. nemorana* sinds 2008 in Zwitserland en sinds 2006 in Oostenrijk en Duitsland voor het eerst met zekerheid vastgesteld. In Duitsland is Heidelberg de meest noordelijke vindplaats.

In Frankrijk is *C. nemorana* slechts in 18 departementen vastgesteld. Het enige aaneengesloten gebied is in het uiterste zuidwesten. Verder komt de soort slechts her en der voor, maar weer wel in geheel Parijs, dat tevens de meest noordelijke Franse vindplaats is (www.papillonpoitou-charentes.org).

In België is de soort voor het eerst vastgesteld in 2009 op een aantal struiken in Visé, net ten noorden van Luik. Ook in 2010 en 2011 zat dit vlindertje op diezelfde struiken, maar op vijgen in de nabijheid hiervan is hij uitdrukkelijk niet vastgesteld, terwijl de vraatsporen van de rups (resultaten van het zogenaamde skeletteren) normaliter eenvoudig zijn op te sporen (De Prins et al. 2014).

Ondertussen is de soort ook op de Britse Eilanden waargenomen. Uit een aangetaste vijg in het Hyde Park te Londen werden in 2014 enkele vlindertjes gekweekt. Later in het jaar werden opnieuw vraatsporen vastgesteld (De Prins & De Prins 2014).

Op de recente Belgische en Britse waarnemingen na is het ontbreken van gegevens ten noorden van de lijn Parijs/Heidelberg een aanwijzing dat *C. nemorana* niet op eigen kracht ons land heeft bereikt, maar met import van vijgenstruiken is meegekomen en dus als exoot beschouwd moet worden.

1. *Choreutis nemorana*, Maastricht, 5.ix.2014. Foto: Paul Vossen

Literatuur

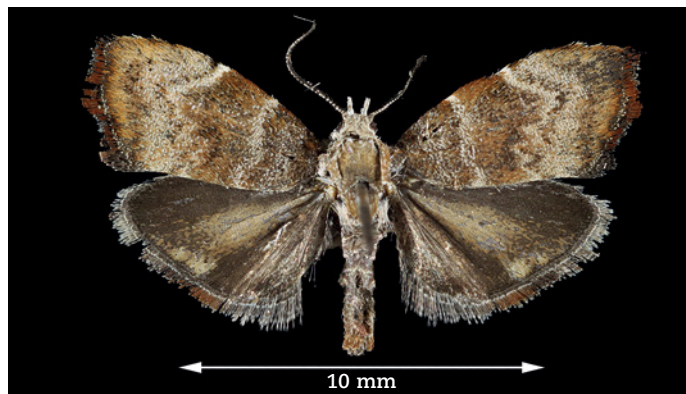
- Alford DV 2014. Pests of fruit crops, a colour handbook, second edition: 225. Wolfe.
De Prins W, Bagnée J, Georis A, Spronck R & Spronck R 2014. *Choreutis nemorana* (Lepidoptera: Choreutidae) well established in Belgium. Phegea 42: 29-32.
De Prins W & De Prins J 2014. *Choreutis nemorana* (Hübner, 1799) (Lep.: Choreutidae), a new adventive species to the British Isles. Entomologist's Record and Journal of Variation 126: 157-163.
Karsholt O & Van Nieukerken EJ 2013. Fauna Europaea: Choreutidae. In: Fauna Europaea: Lepidoptera, moths (Karsholt O & Van Nieukerken EJ & De Jong YSDM eds). Fauna Europaea version 2.6. Beschikbaar op: www.faunaeur.org.

Paul Vossen
Proosdijweg 73
6214 RK Maastricht
paulvossen1@yahoo.com

Summary

Choreutis nemorana (Lepidoptera: Choreutidae) new for the Netherlands

This article describes the first record of *Choreutis nemorana* for the Netherlands. Because of the lack of distribution data and records from areas north of Paris in France and Heidelberg in Germany, it is suspected that the Dutch specimen of *C. nemorana*, which exclusively lives on fig (*Ficus carica*), was not a vagrant, but was introduced with imported fig plants.

2. *Choreutis nemorana*, Maastricht, 5.ix.2014. Foto: Frans Cupedo